

TESTVÉRISÉG

A JÁNOSRENDI SZÖVETSÉG HIVATALOS LAPJA

KÉZIRAT SZABADKÖMŰVESEK SZÁMÁRA.

SZERKESZTI:

AZ UNIO □ TAGJAIBÓL ALAKITOTT SZERKESZTŐBIZOTTSÁG

CUPRINSUL

Calendar de muncă.

Fr.: V.: L. B.: Cuvânt de inaugurare.

Fr.: W. Misar: Unica Cale de apărare

Fr.: dr. V. P. Raporturile minoritară statului maghiar
(Răspuns la articolul Fr.: Argus)

Fr.: E. I.: Frăția crucei de trandafir.
Francmasoneria din Țara.

Informațiuni.

TARTALOM

Munkanaptár.

B. L. fm.: tv.: Avató beszéd.

Dr. W. Misar tv.: Egyetlen módja van
a védekezésnek.

Dr. V. P. tv.: A magyar állam nemzetiségi
viszonyai. (Válasz Argus tv.: cikkére).

Dr. J. E. tv.: A rózsakeresztesek.

Belföldi hírek.

Külföldi hírek

INHALT

Arbeitskalender.

Br.: M.: v. St.: L. B.: Eröffnungsrede

Br.: Misar: Die einzige Weg der Vertei-
digung.

Br.: Dr. V. P.: Die Minderheitspolitik des
des ungarischen Staates. (Antwort auf den
Artikel des Br.: Argus.)

Br.: E. J.: Die Rosenkreuz Bewegung.

Die Freimaurerei im Inlande.

Nachrichten.

MUNKANAPTÁR

A Romániai Nemzeti Nagypáholy Jánosrendi Szövetségének védelme alatt dolgozó t. és t. páholyok munkarendje

Unio

Cluj—Kolozsvár keletén. Helyisége: Str. Baba Novac 3. — Munkanapjai: Minden hó első és harmadik szerdáján este 8 óraker. Páros szerdákön értekezlet — Profáncim: Zipszer Alajos str. Baba Novac 3.

Aurora

Braşov—Brassó keletén. Helyisége: Strada Voivodul Mihai 9. — Munkanapjai: Minden második hétfő este 9 óraker. Közbeeső hétfőn értekezlet — Profáncim: Dr. Fischer Gyula orvos Braşov, Str. Reg. Carol 59. — A szöv.: kancellár profán címe: Braşov, Strada Regina Maria 26.

Traian

Braşov—Brassó keletén. Helyisége: str. Principele Carol 9. — Munkanapjai: Minden szerdán este 8 óraker. — Profáncim: dr. Ioan Hozan Str. Reg. Carol No. 56.

Zu den drei Säulen

Braşov—Brassó keletén. Helyisége: Strada Noua 27. — Munkanapjai: Minden kedden este 8 óraker. Profán címe: Ludovic Servacius, ny. subprefect, Braşov.

Concordia

Arad keletén. Helyisége: Bulv. Gen. Dragalina 30. — Munkanapjai: Minden csütörtökön este fél 9 óraker. — Profán címe: Dr. Szöllössi Zsigmond ügyvéd, Arad, Str. Regina Maria 3.

Bethlen Gábor

Tárgu-Mureş—Marosvásárhely keletén. Helyisége: Str. Ştefan cel Mare 83. — Munkanapjai: Minden hó első és harmadik hétfőjén este 8 óraker. — Profáncim: Dr. Péterfi István orvos, Piaţa Reg. Ferdinand 32.

Bihar

Oradea—Nagvárad keletén. Helyisége: Alea Romei 2. Munkanapjai: Minden 2. hétfőn este 1/2 8 óraker; közbeeső hétfői napokon értekezlet. Profáncim: Dr. Meer Samu Bulv. Reg. Ferdinand 10.

Pax

Timişoara—Temesvár keletén. — Helyisége: Bulv. Reg. Ferdinand, Palatul Lloyd — Lloyd palota. — Munkanapjai: Minden hó második és negyedik hétfőjén este 8 óraker. Páratlan hétfőkön tiszti értekezlet. — Profán címe: Balázs Lajos ny. vasuti főfelfüggyelő, Timişoara: IV. Str. Al. Bonnaz 12. Magánügy.

Die Arbeit

Bucureşti—Bukarest keletén. Helyisége: A nagypáholy str. Câmpineanu 45 szám alatti helyiségben dolgozik. — Munkanapjai: Minden hétfőn este 9 óraker. A hó első hétfőjén értekezlet. Profán címe: Berthold Adler Bucureşti III. Bdul Dacia 14.

Kölcsey (Satumare—Szatmár),

Tisza (Sighetul-Máramarossziget) és

Hunyad (Deva—Déva) átszervezés alatt.

Szabadkőműves-irodalom

Lenhoff Eugen: Die Freimaurer. Ihre Geschichte, Organisation und ihr heutiges Wirken, 476 Seiten und 107 Bilder.

Brosch. Rm. 14.—, Ganzleinen Rm. 17.—

Gaston Martin: La Franc = Maçonnerie Frs. 12.—

O. Caspari: Die Bedeutung des Freimaurertums V. Ungar B.

A. Daiber: Eif Jahre Freimaurer (Logen Geheimnisse) Rm. 1.—

Geischer: Die Freimaurerei, ihr Wesen und Wirken Rm. 1.—

Horneffer: Die Freimaurerei Rm. 1.20

Keller: Die Freimaurerei aus „Natur und Geisteswelt“ Rm. 2.—

Neumann: Die Freimaurerei Rm. 1.20

L. de Ponciu: Hinter den Kulissen

I. Das Freimaurertum der Revolution Rm. 3.50

II. Judentum und Weltumsturz Rm. 4.—

Schwarz—Bostonitsch: Die Freimaurerei

Ihr Ursprung, ihr Geheimnisse, ihr Wirken—illust. Rm. 720.

Das Geheimniss des Freimaurers von einem Bruder Meister Rm. 5.—

Leadbeater: Das Verborgene Leben in der Freimaurerei Rm. 15.—

Heinichen: Die Grundgedanken der Freimaurerei im Lichte der Philosophie Rm. 5.60

Balassa József: Kossuth Amerikában. 250 P.

Balassa József: A szabadkőművesség története. 1.— P.

Balassa József: A szabadkőművesség kézikönyve. (Káté.) I. Inastok 150 P.

II. Legényfok. 1.— P.

Az itt felsorolt művek megrendelhetők a „Testvérség“ kiadóhivatala utjá 1.

Kiadó

TESTVÉRISÉG

KÉZIRAT SZABADKÖMŰVESEK SZÁMÁRA

Avatóbeszéd

A „Pax“ □ 1934. évi október hó 20.-án tartott avató munkáján
elmondta B. L. főm.: tv.:

Uraim!

Hosszas és Önökre nézve talán fárasztó várakozás után, végre itt ülnek szentélyünkben és ime, a sajtóságos körülményeknek nem akar vége szakadni! Egy néma környezetben ülnek itt és felizgatott képzeletük nem talál megnyugvást, nem talál támpontot a bizonytalan pillanatokban: vajjon okosan tették-e, hogy ide jöttek? vajjon nem szereztek-e vele maguknak bajt, kellemetlenséget, esetleg nem tévedtek-e oly utra, amelynek vége beláthatatlan és amelyen haladva talán mások gunyosolyának teszik ki magukat?

A lehetőséghez képest fel fogom Önöket világosítani, mielőtt elhatározásuk felől kérdést intéznék Önökhöz, mert mi ismerjük Önöket, de Önök nem tudják, kiket és milyen munkában találnak itt és férfiasan megtartandó fogadalmat csak olyanoktól várhatunk, akik a mi céljainkat ismerve, a jövőben velünk és a mi eszméink szerint kívánnak élni és munkálkodni!

*

Abban a zajos külvilágban, ahonnan Önök idejötték, a létfenntartás erőszakos küzdelme folyik, ahol az erősebb elnyomja a gyengét, ahol a főrvény szabályozza végszükség jogát és ahol az egyesek a rang, születés, felekezet, nemzetiség és nyelv választófalait állítják fel, hogy ember és ember között korlátokat vonva, képzelt ellenségek ellen védekezzenek, de csakis azért, hogy a maguk jogát és előnyét biztosítsák! Ott künn nyílt vásár folyik a becsület és erkölcs rovására, vermet ásnak a mások megrontására és a maguk hibáját másra tolvá, csalhatlan birákként állanak ki a fórumra, mindenkit hibáztatva, mindenkitől áldozatot követelve, csak a saját érdekükörül nyugalma, érintetlen jóléte kárt ne szenvedjen.

Mi itt elzárkozva, szemünket a jövő szent céljaira függesztve, lemondunk az egyesek érdekéről az emberiség általános érdeke javára és nem az egyesnek érdekét vagy jutalmát, hanem az összesség hasznát keressük! Ebben a materiális korban, a mindenkinek mindenki elleni harcában mi ideálokért lelkesedünk és egyik kezünkben az építő kalapáccsal dolgozunk, míg másik kezünk a kibékítésnek, a szeretetek palmaágát emeli magasra!

Az égbenyulónak tervezett Babel-tornyának építése azért maradt félbe, mert építői összezavarodtak és nyelv és nemzetiség szerint különültek el, mi pedig, a földkerekség összes szabadkőművesei a világ minden nyelvén, külön ugyan, de

egy célra förekszünk az emberiség felvilágosítása, a humanizmus terjesztése által: a szabadság, egyenlőség és testvériség nagy gondolatának megvalósítására!

Ideálokért küzdünk, de amíg szemeink előtt egy boldogabb kor, egy tisztultabb, egy fényesebb emberi társadalom képe lebeg, nem zárkozunk el a jelen nyomoruságától sem, mert tudjuk, hogy vágyaink koronája, a humanizmus szent templomának ragyogó kupolája, nem lebeghet a felhők között, hanem erős oszlopokon, szilárd falakon kell nyugodnia és ezek a falak, ezek az oszlopok csak évszázadok folytonos, csüggedetlen munkájával emelhetők fel és az építésre csak a céljaival tisztában levő, a béke áldásai közt működő olyan emberiség képes, melynek egyes csoportjai nincsenek éhség, nyomoruság, jogtalanság által elkeserítve, a szolgaság járma és a sötétség bujtogatói által az összesség és a haladás ellen harcra és felforgatásra ingerelve.

Első kötelességünk tehát, hogy lépcsőről-lépcsőre hódítsuk meg a tért és munkatársakat nyerjünk nem fegyverrel, hanem a szeretet szavával, a felvilágosítás fátylájával, az egyenlő jogokban részesedés megnyugtató, biztató érzetével.

Buzgón kell förekednünk arra, hogy itt és mindenütt, ahova szavunk, tett-erőnk és példaadásunk elhat, adassék meg a lehetősége annak, hogy e földön mindenki megtalálja a maga munkájának gyümölcsét, jogainak tisztelétét és tüz-helyének szent békéjét!

Nagy vívmánya az emberiségnek, hogy ami régebben egy szűk körnek és csak egyeseknek volt kiváló joga, tulajdona vagy képessége, az ma már az emberiség közkincsévé lett.

Nem azok fogytak meg, akik régebben a zsarnokokat, a csodatevőket, a született törvényadókat és prófétákat adták, hanem a misera plebsből lett öntudatos emberiség, mely ma általában műveltebb, mint régente a felette uralkodók voltak s amint fogy a jogtalanok nyomorult serege, amint terjed a civilizáció és kultúra, amint emelkedik az összességnek műveltsége, jogköre és emberibb életre való igénye: úgy fogy az a távolság, mely a legfőbbeket a legutolsóktól elválasztja.

Nem a rabszolgák milliói dolgoznak ma már vagy hullanak el egy Fárao önkénye, szeszélye és korbácsa alatt, hanem vállvetve dolgoznak államfő és nép mindnyájuk boldogságán, a haza javára, békéjére és együttes akaratuk sokkal hatalmasabb, mint az egyes akarata, tekintélye bármikor lehetett.

Vajjon többet ért-e a biblia, mikor még uradalmakat adtak a szerzetek írástudói által éveken át irt egyetlen példányáért, mint most, midőn a legszegényebb ember is megszerezheti azt néhány fillérért; vagy többet ért-e a villám, míg Jupiter kezéből menyköként sujtott, mint most, midőn gépeket hajt, utcákat világít, üzenetet visz?

Amint eltűntek a mammothok és bölények, a Fáraók és Semiramisok, lovagvárak és refugiumok, amint az óvilág hat csodája helyett a mai kor ezreket állít, úgy kell eltűnnie mindennek, ami még a régi kor elvászató hagyományaiból fennáll, hogy romjaikon, vagy korhadt törzseiken új élet, ezer annyi alkotás viruljon.

Ma még vannak ellentétek!

Vannak, kiknek bölcsőjébe teszik a jogot, az uttlevelet a hatalom és a jólét forrásához, akik lóhátról vélik kormányozhatni a világot, alamizsnának nézik a megszigált munkabért, akik soha nem dolgozva és mindenüket elpredálva, aprópénzre váltott nevük varázsával akarják a rég kialudt fényt csillogtatni és lenézni azt, ki munkával, buzgalommal és kitartással felküzdötte magát és náluk nemcsak bel-értéke, de közéleti értéke szerint is többet ér. Mindezek ép úgy el fognak tűnni, mint a mammothok eltűntek, a lafundiumok helyén nem lesz korhadt tekintély,

de ezer és ezer család fog boldogan dolgozni jólétének biztosításában, a haza javát és az emberiség haladását munkálva. És ha majd mindenki magáénak mondhatja a haza egy talpálattnyi földjét, amelyen munkája után fejét nyugalomra hajthatja és amelyről szorgalma, takarékos és becsületes törekvése után családjának nem könnyektől sós és nyomoruságtól keserű, hanem szeretettől és megelégedéstől izes kenyerét megszerezheti: akkor majd boldogabb lesz az ember.

És ez az idő el fog jönni a természetnek és a haladásnak örök törvényei szerint és nekünk csak az a feladatunk, hogy a korhadó organizmusok parazitái helyett oly nemzedéket neveljünk, mely megbecsüli a munkát és szorgalmat, mely nem alamizsnát és gyámkodást, hanem megbecsülést és önállóságot keres. Embereket kell nevelnünk a szó nemesebb értelmében, hogy eltűnjék az ur és szolga közötti különbség.

De ha eszerint mi csak jót és nemeset akarunk s ha szabályaink és törekvéseink törvényessége kétségen felül áll, kérdezhetik Önök: „Minek akkor e titokszerűség? Mire a XX. század szellemével összhangban nem álló, e sajátos óvatosság, zárkózottság és szertartászerűség?”

Megmondom ezt is!

Bizonyára ültek már Önök egy terebélyes fa árnyékában és ha nem gondoltak is rá, tudják, hogy annak gyökerei mélyen lenyulnak a föld alá és ép úgy elágaznak ott ezerfelé, mint fent a lombos ágak és e gyökerek nélkül a fa sem nem élne, sem nem tudna ellentállni a vihar felforgató erejének.

Igy a mi szövetségünk, melynek a messze jövőre kiható nagy céljai vannak és amely arra van hivatva, hogy majdan lombkoronája alatt az emberiség üdülést találjon: szervezetének gyökereivel visszanyul az elmúlt századok homályába, onnan veszi a maga biztonságát és ez adja meg neki azt az erőt, hogy más emberi társaságoknál szívósabban, nagyobb ellentállási képességgel dacoljon az idők múlása és a viharok felforgató erejével.

Mi ezekhez az évszázados hagyományokhoz szeretettel ragaszkodunk nemcsak kegyeletből, hanem azért is, mert azokban elődeinknek bölcs előrelátása, élettapasztalata és az emberi természet alapos ismerete nyilvánul.

Csak kettőt említek fel: a titokszerűséget és a symbolumokkal telt szertartásokat!

A titokszerűsége szükség van, mert szövetségünk régi időktől fogva nem egyes osztályok, hanem a társadalom minden rétegének jóhírű, nemes törekvésű és becsülettel élő tagjait vonta magához és fűzte tv. láncba. Oly férfiak ülnek itt együtt közös munkában, akik künt, a profán világban talán sohasem kerültek volna össze, nem ismerték volna egymást és itt, egymásnak és a Szövetségnek örmére, az emberiség hasznára és a jövő nemzedék közeledésének és egybeolvadásának biztos zálogául, a szeretet kapcsával vannak egybefűzve.

Az a folytonos támadás, a sokféle ellenséges hatalom, mely szövetségünk megromlására tör, bizonyára felhasználná minden befolyását, hogy hiúság, társadalmi tekintetek, érdekek megromlása vagy üldözés által megbontsa a kört és az a támadás, mely erőltetnül pattan le a phalankszról, talán megtántorítaná a Szövetségtől külön személyökben megtámadható egyeseket. Ime — Uraim! — ezért fedjük mi magunkat és társainkat pajzsainkkal, nem egyesek, hanem a Szövetség és szent céljai érdekében!

Ami pedig a symbolumokat és rituálékat illeti, amint a mohamedán megmosdik és leveti saruit, mielőtt templomába lép és sorban minden vallás híve tesz valamit, hogy mielőtt lelkét istenéhez emelné, kiragadja azt hétköznapi han-

gulatából: úgy emeljük mi föl symbolikus szokásaink gyakorlásával gondolatainkat a hétköznap vásári zajából, az anyagi és profán viszonyokból ama szent és magasztos régiók felé, ahol a nemes szárnyalású eszmék, a humanizmus, haladás és főkéletesedés ragyogó csillaga körül csoportosulnak és megbecsüljük symbolumainkat, mert hiszen az imához szó, a beszédhez hang kell, de az érzés egy ég felé vetett tekintetben is kifejezést talál.

Bancroft tv.: szavai szerint: „A szk.-ség tanai szerint az ember a nagy mindenségben nem valami elszigetelt atom, hanem egy láncszem az emberiség végtelen láncában, szorosan hozzáfűzve a szomszéd láncszemekhez és általuk a végtelenig, másszóval az emberek testvérei és kezesei egymásnak... nemzet nemzetnek testvére és mindegyik az emberi nem szövetségéért felelős. A nemzeteket ne különítse el egymástól többé kizárólagos és saját isteneik bálványozása. A világ részesült már abban a tanításban, hogy minden ember egy vérből való és, hogy mindenkire nézve csak egy isteni, természeti és egy erkölcsi törvény létezik.“

Ez elvek szigorú alkalmazása mellett köztünk a fanatizmus, a vallások megölője lábra nem kaphat és mindehhez ragaszkodva, mi sohasem szakadtunk el az ókort lejárato magasabb eszméktől. A mi kiindulási pontunk ma is az ember, a maga végtelenségig főkéletesíthető magasztos képességeivel, de a benne rejlő gonosz hajlamokkal is.

A két legnagyobb bűn: a politikai, vallási és társadalmi türelmetlenség és a mérséklet hiánya, nem az emberrel született tulajdonságok, hanem a rossz irányzatok, a ferde nevelés gyümölcsei. A mi legfőbb fegyvereink ezek ellen a művelődés, a nevelés és a neveltetés. Mi az embert nagy mestereink tanításai alapján mint embert akarjuk felismerni életében és halálában, mely ember legyen a profán világban fejedelem, vagy alattvaló, dús gazdag vagy koldus, tudós vagy tudatlan: előtünk egyenlően ember, mert egyenlő természeti törvények uralma alatt áll, egyenlők örömeink, egyenlők fájdalmaink, egyenlően enyészik el porunk, de egyenlően vannak magasabb képességeink is.

A szk.-ség szentélyén belől a profán ember megszűnik létezni és egy nagyobb, magasztosabb eszme, a szeretet szolgálatában testvérré emelkedik. A profán világ szenvedélyei, küzdelmei itt megszűnnek, a testvér a testvérral a szeretet eszméjének kapcsán egyesül, atomja lesz a humanitás egyetemének.

Tulfinomak a mi eszméink és vezérlő elveink, tulfinomak céljaink, főrekvéseink és eszközeink. Az emberiség százmillióinak tömkelegében aránylag kicsi még az eszmék hiveinek száma és e körülményeket figyelembe véve indokolt, hogy bezárt ajtóinkat csak beavatottiak számára nyissuk ki.

Itt is, mint mindenütt, örökre igaz marad az, hogy a legmélyebben és leghatályosaabban működő erő a legcsendesebb! Mily zajtalan a gondolat! Talán nem uralkodik minden fö fölött, de igenis benne működik mindannyiban és eszme kombinációival varázserővel hajtja a világot akarata alá.

A szk.-ség a valódi szabadság eszméjét ápolja kebelében, mert az emberiség természetes egyenlőségét, közös kötelezettségét és közös rendeltetését hirdeti. A szk.-ségnek nagy világossága az örök és igaz szeretet. Ez biztosítéka minden valódi szabadságnak, forrása és fenntartója minden valódi haladásnak! Ez olyan világosság, mely népeket és nemzeteket az értelmi függelenségnek dicső magaslátára emeli. Éppen ezért, mindazok, akik hatalmukat a nép tudatlanságára és babonájára alapítják, természetes ellenségei a szk. intézménynek és mindig is azok maradnak.

A székesség elmondhatja magáról a költő szózatát ;

... Az eszme séríthetetlen,
S az eszme én vagyok,
Amely az embert öntudatra kelti
S lelkében azt kiáltja, hogy : Szabad.
Én a Szabadság, én a Fény sugára,
Én az Erény, én az Eszmény vagyok !
Én megtanítalak, Ember,
Az Isten honába szállani !
Világosság az Isten tiszta képe
S én a Világosság vagyok !

Egyetlen módja van a védekezésnek

A bécsi nagypáholy (Grossloge von Wien) kitünő főtitkára, Dr. W. Misar Budapesten egy nagyobb számú baráti társaság körében igen érdekes előadást tartott arról, hogy mi az oka a székesség ellen újabban erősödő támadásoknak és milyen köctlességeket ró ez a helyzet a feladatát komolyan felfogó székességre. Előadását itt bő kivonatban ismertetjük.

A múltba visszatekintve, azt látjuk, hogy a támadások a székesség ellen már rövid idővel az angol nagypáholy megalakulása után megindultak. A felekezeti ellentétekből szétfagolt Angliában merült fel egy felekezetek fölötti szövetségnek szüksége a tiszta, egyetemes emberi vallás ápolása céljából. Az ellentét az ilyen egyetemes vallás és az egyoldalú felekezetiesség között már kezdettől fogva ellenséges indulatot keltett a felekezeti gondolkozásuk körében a szabadkőművesességgel szemben. A szabadkőművesek ellen kiadott első pápai bullában (1738) már a szertartás titokzatoságát és ezt a dogmaellenes vallási álláspontot vetik szemükre. Mert az a felfogás, hogy a szabadkőműves szövetségben mindenféle vallás és székta együtt lehet, árt a katolikus vallás tisztaságának. Később már az a vád is csatlakozik ehhez, hogy a szövetség veszélyes az államra. Ebben az időben terjesztették azt a vádat is, hogy titkos, ismeretlen vezetői vannak a szövetségnek, akiket a tömeg nem is ismer. Ezzel a váddal kettős célt akartak elérni. Egyrészt hogy meggyanúsítsák a székesség nyilvános szereplését, másrészt, hogy a be nem avatottság hangsúlyozásával a szövetség tagjai körében bizalmatlanságot keltsenek és egyenlenséget szítsanak. Ugy állítják a profán közönség elé a székességet, hogy ő felelős az egyház ellen intézett minden támadásért. Azt is megfigyelhetjük, hogy a székesség emberiség-ideálja is átalakult lassanként a közvélemény előtt. Az első székességek emberiség-ideálja vallásos színezetű volt a vallásos liberalizmus értelmében. Idővel ez az ideál kulturális értelemben (gondolatszabadság), szociális irányban (gazdasági liberalizmus) és politikai és nemzeti (nemzetköziség) nyilatkozott meg.

A legképtelenebb vádak, gyilkosság, rettenetes eskü, amelyet a felveendőnek le kell tennie, a szertartás borzalmai stb. merültek fel időnként a történelem folyamán. Állandó vád maradt, hogy a székesség veszélyes az államra és nemzetre, hogy nemzetközi. Az a harc, amely mostanában olyan országokban is meg-

indult a sz. ség ellen, ahol eddig nagy tiszteletben állott, szintén ezekből a képtelen vádakkól és rágalmakból táplálkozik.

A hollandiai sz. ség minden időkben mérsékelt volt nézeteibe és távol tartotta magát minden politikától és vallásellenes mozgalomtól. És mégis itt is kiört a harc a szövetség ellen. Megalakult a nacionalisták uniója. De nem nagy hatással volt a közvéleményre, mert hiszen régebben az uralkodóház több tagja tartozott a szövetséghez. Ez év májusában egy lap (Het Huisgezin) felleszette a harcot, s a szabadkőműveseket egy sorba helyezte a forradalmi szocialistákkal és kommunistákkal. Felvetette a kérdést, vajon összeegyeztethető-e a közfiszttviselői állás a sz. séggel. A „De Avendpost“ c. lap egy egész cikksorozatban felelt és vitatkozott a támadókkal. A vádak az eddigi támadásokból jól ismert rágalmak. A Nagyorienis külön füzetben kiadta a választ a támadásokra.

Természetes, hogy sokkal hevesebb természetű a harc a szkség ellen az olyan országokban, ahol a páholyok működése közelebről érinti a politikát, mint pl. Franciaországban, Spanyolországban, stb. Hogy mennyire nem igaz az a vád, hogy ezekben az országokban a páholyok pártpolitikát üznek, bizonyítja az a körülmény, hogy az egyes pártok részéről egymással egészen ellentétes vádak hangzanak. A konzervatív pártok baloldali radikálisoknak tartják őket, a baloldali pártok viszont konzervatívoknak, sőt reakciósnak. Franciaországban a szkség mindig hazafias, szabadságszerető és haladó szellemű volt. Nagy számukból következik, hogy nagyon sokan vannak közülük a közhivatalokban és a gazdasági centrumokban. Mivel a francia páholyok élénken és tervszerűen foglalkoznak közéleti kérdésekkel, az ő szellemük meglátszik a közéleti politikai gondolkodáson. A mai politikai harcok között a protekcionizmust vetik első sorban szemükre, továbbá azt is, hogy erősen részt vesznek a progresszív irányú kulturális mozgalmakban, mint az emberi jogok ligája, az oktatásügyi liga, stb. A Stawisky-ügy kedvező alkalom volt, erősebb támadást intézni a szkség ellen. (Grossier nagymester nyilatkozatát ebben az ügyben közöltük a Testvériség májusi számában.) A lapoknak, újságíróknak és képviselőknek egész sora állott a szkség elleni harc szolgálatába; cikkeket írnak, előadásokat tartanak népgyűléseken. Egyesületek is alakultak: „Action antimaçonnique“, „Ligue anti-judéomaçonnique“. Nincs olyan tárgy állítás, amit ezek fel ne használnának. Pl. azt, hogy a „Front commun“ nevű baloldali radikális szervezet összefügg a szkséggel, azzal bizonyítják, hogy 33 tagja van. Az is elhíthetik közönségükkel, hogy egy francia kongresszust az angol nagypáholy sürgönyben üdvözölt és felhívta, hogy késhegyig folytassák a harcot Németország ellen.

Sokkal meglepőbb, hogy a szkségellenes támadás áterjedt Svájcba is, a liberalizmus klasszikus földjére. A harc ott is nacionalista jellegű. Van több „nacionalista front“, amelyeknek élén aktív, vagy kiszolgált katonatisztek állanak, akik a szkséget a hazafias érzés hiányával és nemzetköziséggel vádolják. Azt követelik, hogy a zsidókat és szabadkőműveseket távolítsák el a hadseregből és a közhivatalokból. Azt is követelik, hogy törvényhozás útján tiltsák be az olyan „külföldi“ egyesületek működését, mint a szabadkőműves páholyok, Odd Fellows, az Unio filantropikus egyesület. Ehhez az indítványhoz 50.000 aláírást tudtak összegyűjteni. A svájci páholyok egyes napilapokban nyugodt és a szkséghez méltó hangon cáfolták és utasították vissza ezeket a támadásokat.

Nehéz kérdés megállapítani, hogy milyen eszközökkel lehet a szkséget az ilyen igazságtalan támadások ellen megvédeni. Svájcban erre vonatkozólag több javaslatot tettek. Az egyik az, hogy a nagypáholy hivatalos lapját tegyék min-

denkinek hozzáférhetővé. Ettől nem lehet sokat várni. A másik, hogy a tagok jegyzékét valamely hivatalos helyen nyujtsák be és ott mindenki megnézheti. Ez ellen az szól, hogy lelkiismeretlen profánok visszaélhetnek ezzel a joggal, és a tagoknak érzékeny károkat okozhatnak. Az ellen, hogy a hatóság egy bizalmi ember részét vehessen a munkán, szól a szkség szervezete és alkotmánya. Több helyről merült fel az a radikális indítvány, hogy el kell hagyni a titokzatosságot és a szertartást. Ez azonban lényeges része a szkségnek, ami minden más profán egyesülettől megkülönbözteti. Attól sem lehet sokat várni, hogy a közvéleményt felvilágosítással, tanítással megtudjuk nyerni. Annyi a rosszakarat a szkség elleni támadásokban, hogy csak az értelemhez szólva nem lehet sikert elérni. Az is baj, hogy a szkség jellege nem egységes s ezért az ellene felhozott vádak sem egyformák mindenütt. Az egyetlen segítség, hogy a szkség ragaszkodjon szigoruan a Szövetség alapelveihez, ha vissza akarja nyerni a közvélemény rokon-szenvét. Jellemes emberekből álljon s a Szövetségnek is legyen határozott jellege. Ragaszkodunk kell a Szövetség ősi elveihez, az igazságossághoz, a békeszerethez, a haladáshoz, a szabadsághoz, a demokráciához, ha meg akarjuk szilárdítani a szkség jó hírét.

A XVIII. század magyar szabadkőművessége

Irtá: dr. J. E. tv.

(Folytatás.)

BCU Cluj / Central University Library Cluj

IV.

A magyar rózsakeresztesek

A rózsakeresztesek multját és keletkezését illetőleg ép olyan eltérőek a vélemények, mint a szabadkőművességre vonatkozólag. Rózsakereszteség és szabadkőművesség két teljesen más kiindulású és egymástól eltérő hatások alatt fejlődő mozgalom, amelyet egymáshoz közel csupán a XVIII-ik század különös világa hoz. Bár mindkét szövetség úgy célkitűzéseiben, mint szervezetében mutat fel rokonvonásokat, mégis ha alaposan szemügyre vesszük és összehasonlítjuk fejlődésüket, a különbségek határozottabban szemünkbe ötlenek, mint a hasonlóságok. Hol és mikor keletkezett a „rózsakeresztesek“ (Rosenkreutzer, Rosen-crucian, Rose-croix) rendje, kik voltak megalapítói és milyen hatások alatt terjedt el és nőtt nagyságá az a titkos szövetség, amely a századok folyamán annyi nevezetes embert vont „büvkörébe“? Kérdések, amikre ma, a történelmi kutatások hiányában teljes határozottsággal nem tudunk felelni. Különböznél is tudományos magyarázatot adni olyan vitatott és meg nem állapított dolgokra, amik maguknak az alapvető elveknek tisztázatlanságából következnek, nem lehet. A mai és mindenkor rózsakeresztes írók ugyanis az ó- és középkor minden alkimisztikus és okkult mozgalmát többé-kevésbé rendjük multjának tekintik, ellenfeleik ezzel szemben az ellenkező végletbe esve vagy eltulozzák hatáskeltés végett szerepüket, vagy pedig — és ez a gyakoribb, — tudomást sem szereznek róla. Minket a rózsakereszteség eredete nem érdekel. Ezuttal csupán néhány elméletre mutatok rá, melyek több-kevésbé „objektivitással“ és tudományossággal igyekeznek megvilágítani a szövetség mult-

ját. Így pl. Michel Maier: *Silentium post clamores* c. könyvében azt állítja, hogy a rózsakeresztesek a hindu és egyiptomi titkos, misztikus szekták közvetlen folytatói. Nagyon sokan a perzsa és ethiopiai okkult iskolákból származtatják a rendet, mások viszont a pythagoreusok és az arabok döntő befolyását hirdetik.

Wittemans, a közismert rózsakeresztes történetész az újplatonikusok (Ammonius, Saccas, Porphyre stb.) és a gnosztikusok tanítványait látja bennük.

Legujabban az egyiptomi eredet elmélete van ismét előtérben, mert szószólója talán a legképzettebb e század rózsakeresztes írói közül. Spencer Lewis valóban nagy munkát végzett akkor, amidőn *History of the Order Rosae Concis* (1915-16-ban jelen meg) c. művében e kérdést újra vizsgálat alá vetve, azt a legmodernebb tudományos eredmények szemszögébe állította. Ő a rend alapítójának III. Thotmést tartja, aki Krisztus előtt 1550—1447-ben élt.

Sédir *Histoire des Rose-Croix* című művében nem egyetlen forrásra, hanem egyszerre háromra is rámutat. Egyik a gnoszticizmus, másik a kolostorok miszticizmusa, a harmadik a hermetikus tudományok s köztük elsősorban az alkimia. Szerinte Dante is a rend tagjai közé tartozott.

Eliphas Lévi „*Histoire de la Magie*”-jában ismét tovább megy és Danten kívül még számos íróban és irodalmi alkotásban „fedez fel” rózsakeresztes vonásokat. Így többek között a *Roman de la Rose*-ban is.

De talán a rend régi és új történetírói közül Fr. Wittemans*) jár a leghelyesebb uton, amidőn az ókori származtatást teljesen mellőzve a rózsakereszteség középkori jellegére mutat rá. Kutatásai nagyszámu eredeti és eddig alig-alig feldolgozott irodalmon alapulnak. De bármilyen híven igyekszik is Wittemans a „legendákat” a valóságtól különválasztani, neki is csak részben sikerül ez. Legendák és tudomány a rend megalapítójának Christian Rosencreutzert tartja, aki állítólag a német albingensekhez tartozott.

Rendtársai közül ő volt a legfiatalabb, mikor azokat üldöztetésük közben legyilkolták. Hazájából menekülni lévén kénytelen, keletre vándorolt. Bejárta Árábiát, Törökországot és Északafrikát. Valószínűleg az arabok között ismerte meg azokat a „titkos tudományokat”, amelyek elemeiből hazajövet megeremtettené rendjét. Valódi nevét nem ismerjük. A Christian Rosencreutz nevet csupán visszatérte után vette fel.

Az alkimikus, okkult és neoplatonikus elemeken kívül kétségtelenül nagyon nagy befolyását látjuk a lovagkor sajátos világfelfogásának is az új titkos szövetség elgondolásaiban. A rend két nagy manifesztuma: a „Fama” és a „Confessio”, későbbi keletiek ugyan, de célkitűzéseik fenntartják a középkori tradíciókat és célokat és a rend legendáit „élő és ható” főrvénykönyvben próbálják rendszerezni. A rend megalapítójának úgy a „Fama”, mint a „Confessio” szintén Rosencreutzot tartja, aki e szabatosan körvonalazott rendprogram történeti fejtegetései szerint a botanikát és zoológiát Egyiptomban, a kabbalát és mágiát pedig Fezben sajátította volna el.

A középkori „rózsakeresztesek” iratai egyöntetűleg a „betegek ingyenes gyógyítását” tartják szövetségük legfőbb céljának. A rend tagjainak minden évben össze kellett jönniök és minden testvér köteles volt „utódról” gondoskodni, aki halála után a „világosságot” tovább terjessze. Hasonlóan a főbbi középkori titkos társulatokhoz, a rózsakereszteseknek is voltak ismertető „jeleik”, amiket természetesen senkinek sem volt szabad elárulniok.

*) Fr. Wittemans. *Histoire des Rose-Croix*. 3. édition, Paris 1925

A rend ősi iratai nem szólnak semmit az aranygyártásról, de határozatlan célzásajk, burkolt körülírásaik e téren a legmesszebb menő feltételezéseket is alátámaszthatják.

A rend megalapítójának, Rosencreutznak születési évét legtöbb forrás 1378-ban jelöli meg. A XV-ik század második felében már sokkal több adat áll a szövetség terjeszkedésére vonatkozólag rendelkezésünkre. Mint érdekes, de tudománytalan elméletet felemlíthetjük itt a mai okkultisták és rózsakeresztesek egyik vezérének Besantnak magyarázatát, aki könyveiben és előadásaiban azt hirdeti, hogy Rosencreutz örökké él más-más történeti személyek alakjában. Szerinte legelőször halála után Hunyadi János személyében élt tovább, azután Robert barát lett, majd Bacon stb. A mai kor zavart és sok tekintetben „irracionális“ gátlásainak tudható be, hogy ez az elmélet itt-ott „hívókre“ talál.

A szövetség híres tagjai voltak Cornelius Agrippa von Nettesheim, Theophrastus Bombastus von Hohenheim (Paracelsus) és Jacobus Boehme. Munkásságuk a „rózsakereszt“ jegyében kiterjedt a kémia, az orvostudományok, a filozófia és főként a „kabbala“ területére.

A szövetség „renaissance“-a a XVIII-ik századra esik. Általában véve a protestánsizmus inkább „kedvez“ a rózsakereszteseknek, mint a katolicizmus, mely semmilyen „elhajlást“ nem tűr meg dogmái irányvonaláról. És mialatt a pápa bulláival sújtja az egyébként katolikus „hívóket“, nem egy német fejedelem veszi védelmébe az üldözött „rózsakereszteseket“. Különösen hathatós támogatásban részesíti a szövetség vezéréit Naosani Móríc fejedelem, aki maga is foglalkozott enciklopédikus jellegű tanulmányai során a természettudományokkal és elsősorban az alkémiával. Nem lehetetlen, hogy a környezetében hosszú ideig ott tartózkodó és támogatását élvező Szenci Molnár Albert is a „beavatottak“ közé tartozott. Minden iránt érdeklődő természete, égő tudásszomja és mély emberszerete épolyan valószínűvé teszi ezt, mint az a mély és őszinte barátság, amit a magyar kulturának és ügynek ez a nagy külföldi követe érzett nemcsak „pártfogója“ iránt. De nemcsak protestáns fejedelmek, katolikus uralkodók is voltak rózsakeresztesek. Így pl. Katsch „Die Entstehung und der wahre Endzweck der Freimaurerei“ c. művében azt állítja, hogy II. Rudolf is „rózsakeresztes“ volt. Merész feltevését Rudolf császár alkémiai kutatásaira alapítja és a fejedelem környezetére, „baráti körére“, ahol nem egy „rózsakeresztes“ nyert „védelmet és támogatást“. Orvosa: Maier Mihály a szövetség tagja volt és több védőirat szerzője. Munkái közül az „Apologeticus“ és a „Silentium post clamores“ nemcsak régiségüknél, de ritka „jól értesültségüknél“ és a kor viszonyaihoz képest alapos tudományos felkészültségüknél fogva is értékesek. A „rózsakeresztesek“ multja e két könyv nélkül sok tekintetben még homályosabb volna, mint ma.

Wittemans szerint Comenius (1592—1671) is rózsakeresztes volt. Ő helyezi először a természet-megfigyelést sok tekintetben a vallásos tulbuzgóság felé és ő az, aki először igyekszik enciklopédikus ismeretei birtokában az emberi tudás hatalmas „palotájának“ felépítésére. Ugyancsak Wittemans Spinozát is rózsakeresztesnek tartja és azt állítja, hogy a híres Condé Spinoza tiikos „rendtársa“ volt, aki híres „testvérét“ 1672-ben Utrechtben meg is látogatta és vele a „rend“ dolgairól és „közös eszmékről“ beszélgetett. Campanella és Descartes a „rózsakeresztes“ történetírók szerint szintén a szövetség „láncába“ tartóztak. Descartes figyelmét a katolikus támadások hívták fel a rózsakereszteseségre, de a rendbe lépése Wittemans szerint valószínűleg csak Ulmi utazása alkalmából történt meg, amidőn a nagy francia filozófus felkereste a híres rózsakeresztes matematikust:

Faulhabert. Bár élete végén főbbzör tiltakozott az ellene emelt „rózsakeresztes“ vádak ellen, az okkultizmus iránti „érdeklődése“ és az orvostudomány „ingyenes“ gyakorlása azt a feltevést látszanak alátámasztani, hogy a „Discours de la méthode“ kiváló írója tényleg rózsakeresztes volt. Híres mondása: „bene qui latuit bene vixit“ (aki elrejtve élt, jól élt) nemcsak saját jeligéje, hanem a rózsakereszteseké is volt.

A rend terjedése azonban nem állott meg az óceán partjainál. Német és Franciaország után a „ködös Albion“ is befogadta az új rend „lovagjait“. Az angol rózsakeresztesek legnagyobb emberüknek Bacont tartották. Ezt bizonyítja a „Nova Atlantis“ c. munkája is, melyet csak halála után adtak ki. Ez a nagy, de befejezetlen mű mintegy Bacon szellemi „öröksége“, „testamentum“, amelyet végrehajtás végett utódaira hagyott. A képzelt szigeten levő „tudósok háza“ tele van a rózsakereszteség szimbolikájával. Bacon ebben a művében megjósolja, hogy a gyakorlati és kísérleti tudományok előretörésével hogyan fog megszületni a modern technika. Az emberek repülőgépeken és tengeralattjárókon fognak utazni és műszereikkel „távolba fognak látni“.

A „Nova Atlantis“ nemcsak tartalmában árul el „rózsakeresztes“ vonásokat, hanem rajzaiban és címlapjában is. A könyv egykori kiadásának díszítései a szabadkőművesség közismert szimbólumai. Jelmondata „Tempora patet occulta Veritatis“ (idővel a rejtett igazság napfényre jut) szintén rózsakeresztes jelmondat.

A rózsakereszteség további fejlődését mellőzve áttérünk a XVIII-ik századra, a szabadkőművesség előretörésének főkorszakára, amidőn e két addig egymástól független titkos szövetség úgy ideológiailag, mint szervezetileg szorosan egymás mellé kerül. Történetük ettől a századtól fogva elválaszthatatlanul együtt halad és csak a XIX-ik század folyamán válik újból szét. Bár e kor már sokkal közelebb áll hozzánk, mint az előző századok, mégis a nagy fentmaradt anyag ellenére nem látjuk tisztán sok tekintetben a rend szerepét. Annyit azonban megállapíthatnak, hogy kevés olyan titkos egyesület volt a XVIII-ik században, mely a kortársakat annyit foglalkoztatta volna, mint a rózsakeresztesek. Az 1770 és 1800 közötti évek emlékirataiban, levelezéseiben és feljegyzései között nem egy értékes adatot találunk a rend magyarországi tevékenységére vonatkozólag. De a kortársak feljegyzései sokszor éppen a tudományos kutatást gátolják annak elősegítése helyett, mert egyoldalú ítéleteik nagyon sokszor nem a tényeken, hanem hallomásokon és elképzeléseken nyugszanak. Sokkal többet érnek a „volt“ rózsakeresztesek irományai, bár burkolt megszövegezésük nagyon sokszor kétértelmű következtetésekre ad alkalmat.

*

A rózsakeresztesek magyarországi vonatkozásaival Eckhard Sándoron kívül kevesen foglalkoztak. Pedig a rend történetére vonatkozólag a dégi Festetich levéltárban oly gazdag anyag állt a kutatók rendelkezésére, hogy abból bárki könnyen megírhatta volna a magyar szellemiörténetnek ezt az alig-alig ismert fejezetét. Abafi Lajos, a magyar szabadkőművesség kitűnő feldolgozója állítólag a dégi anyag alapján megírta a magyar rózsakeresztesek történetét három kötetben, de kézírata halála után vagy elveszett, vagy valahol lappang még.

A rend történetének feldolgozása nagy nehézségekbe ütközik még azért is, mert az egykori ismert rózsakeresztes írások legnagyobb része titkosírás volt, aminek megfejtése nagy és fárasztó munka. De nemcsak egyféle titkos írással leveleztek egymással a XVIII-ik század „rózsakeresztes lovagjai“, hanem fokuk szerint más és mással. Éppen ezért csak a dégi több ezer oldalú kitévő rózsake-

resztes iratok megfejtése és feldolgozása nem hónapokat, hanem éveket igényel. A külföldi rózsakeresztes irodalom a magyarnyelvűvel szemben rendkívül gazdag. A német, angol, olasz és francia nyelveken írt gazdag rózsakeresztes irodalom sok tekintetben megkönnyíti a magyar megértését is.

A magyar rózsakeresztesek közül a legujabb irodalomtörténeti kutatás Báróczi személyére és működésére vetett világosságot. Az erdélyi származású híres testőrő szabadkőműves és rózsakeresztes működése és Eckhardt Sándor kitűnő tanulmánya*) nyomán nagy vonalaiban tisztán áll már előttünk, bár a szövetségbe lépése és ottani működése sok tekintetben vár még kiegészítésre. Báróczi testőrő korában lépett a „freymaurek“ táborába és a bécsi páholyjegyzékek évről-évrre nemcsak az ő, de legtöbb író és testőrtársa jelenlétéről is tudósítanak. Sajnos a bécsi páholyok nagyrészének eredeti jegyzőkönyvei és írásai elpusztulván, Báróczi szerepét illetőleg is a ködös és bizonytalan találgatásokon túl kezdő szabadkőművességét illetőleg nem igen tudunk jutni. Annyi azonban bizonyos és erről a dégi Festetich levéltárban levő nagyszámú bécsi páholyjegyzékek is tanuskodnak, hogy Báróczi a páholy mestertagja volt. Báróczi Bécsbe jövelekor már a testőrség jelentős része felvételt nyert a különböző szabadkőműves páholyokba; mi sem természetesebb, hogy a fiatal és művelődni vágyó erdélyi ifju sem vonhatta ki magát azon társadalmi „kötelezettségek“ alól, amik életpályájával együtt jártak. Franciás műveltsége, élénk képzelete és tudásszomja, amely mindig a dolgok mélyére való látásra készítette őt a szabadkőművesek „testvéri láncába“ léptekor még inkább kielégülést talált. A társadalmi élet konvencionális nagyságain kívül Báróczi ugyancsak a páholyokban ismerhette meg az irodalmi és tudományos élet kiválóságait is. Sokirányu érdeklődését pedig akár az okkultizmus, akár a felvilágosult racionalizmus leköthette. A páholyok változó és egymással sokszor a legélesebb ellentétben álló irányai közül tetszése szerint választhatott. Hogy mért éppen a rózsakeresztesek alkimikus főrekvései nyerték meg tetszését, azt nem tudjuk, de levelei és kortársai írásai lelki átalakulásának nem egy érdekes fázisát örökítették meg. Különösen értékes Kazinczy Báróczi életrajza, amely mindennek a Sphipix-léleknek legértékesebb magyarázója. Rózsakeresztesé válása részben a testőrség akkori parancsnokának: Székely ezredesnek is tulajdonítható, akivel Báróczi jó barátságban volt. De azt is tudjuk, hogy a gárdába való belépése után nemsokára egy betegsége alkalmával kezelő orvosa rejtélyes célzásokat tett előtte olyasvalami titkos szerre vonatkozólag, aminek a segítségével nemcsak az életét tudja meghosszabbítani, de az ércek nemesítésére és az aranycsinálásra is képes lesz. És mivel szülei éppen akkor tagadták meg anyagi támogatásuk tőle, a büszke Báróczi most már részint kényszerből, részint kíváncsiságból neki látott a „Nagy titok“ megfejtésének. Érdeklődésének hirtelen történt átalakulását a Kazinczyhoz írott levelei bizonyítják legjobban. Az egyik ilyen hozzá írott levelében bejelenti, hogy az alkimiaival foglalkozik és Kazinczy kérdéseire irodalmi terveit illetőleg előbb kitérőleg válaszol, majd nyíltan és fájdalom nélkül bevallja, hogy lemond a „dicsően futott“ irodalmi pályáról. Ugyancsak Kazinczy feljegyzéséből tudjuk, hogy Marmontel kitűnő fordítójánál járván egy alma nagyságu rezet látott asztalán, amelyről azt állította, hogy az „régiben olom volt“ és ő alakította rézzé át. A „transmutatio metallorum“ „titkának keresése a rózsakeresztesek egyik legfőbb főrekvése volt és e téren komoly eredményeket értek el az új idők misztikát hajszoló „lovagjai“. Kazinczy feljegyzéséhez hasonló adatokat kapunk még Báróczy alkimista tevékenységét illetőleg, de

*) Eckhardt Sándor. Magyar rózsakeresztesek. Minerva 1922.

e téren még a legmegbízhatóbb kortársak véleményét is kritikával kell fogadnunk, mert a legendagyártás e kor szellemétől sem állott távol. A racionalizmus százada sajtáságosan irracionális elemeket is magába foglal és sokszor e két szemben álló világ egyazon lélekben is összeütközik egymással.

Báróczy rózsakeresztes tevékenységének egyébként irodalmi emléke is maradt. „A mostani Adeptus, vagy a szabadkőművesek valóságos fitka“ *) sem Báróczy, sem e kor szellemtörténeti fejlődése szempontjából nincs kellőképp méltányolva, pedig az öreg Báróczy emez írása nem más, mint védőírat a törvényileg eltiltott és „divatját mult“ rózsakeresztesség mellett. Báróczy ugyanis fordítása elejére egy több mint félszáz oldalas bevezetőt írt az „alkémiáról“. Ez a bevezető írója hatalmas tájékozottságát árulja el a rózsakeresztes és alkimista irodalmat illetőleg. A könyvek és tudósok sűrű idézése nem véletlen, különlegességhajszolás nála, hanem egy hosszú és „titokban“ folytatott tudományos „buvárkodás“ eredménye. Helyesen állapítja meg Eckhardt Sándor, Báróczy „bevezetőjéről“, mely tulajdonképpen olvasóit nem az alkimiába, hanem azon át a rózsakeresztességbe vezeti be, hogy a „mostani Adeptus és annak nagy apparatussal készült bevezetése épen nem valami egyéni, szerencsétlen eltévelyedés irodalmi kifejezése, hanem egy rendkívül elterjedt szellemi mozgalomból fakadtak s csak e mozgalom fitkos jellege magyarázza, hogy iradalomtörténészeinknek e könyv eszmetörténeti fontossága nem öllött szembe.“

Erről a könyvről írta Kazinczy Báróczy életrajzában, hogy az írótól magától hallotta, miszerint ő „egy alkímiai tárgy munkát francia nyelven írt, de annak kieresztésétől a cenzor eltiltotta. Magyar nyelven jelent meg két munkája: Az új Adeptus és „Rózsikának titkai“; azokat minden igyekezetem mellett nem láthatam. Nagyon meg kellene csalatkoznom ha a róza neve a rózsakeresztes névre arányozna, melyet némely olvasóm érteni fog.“

Tehát e munka védőírat az író eszményei és saját elmúlt „évei“ mellett. A „mostani adeptus“ egy rózsakeresztes testvér életförténete és az életen át a rózsakeresztesség eszmei tartalmának, világ és életmagyarázatának ügyes előadása. Miben állott ez az életfilozófia? A jó szüntelen és önzetlen tevésében, tehát ugyanabban, amit a kereszténység is világfelfogásának vallott. A kötelesség csupán az, hogy a középkori misztikából és az okkult tudományokból táplálkozó rózsakeresztesség a jótéves eszközeiül az orvostudományt és az alkimiát is felhasználta. Hívei becsületességén és jellemén mulott aztán, hogy e cél az eredeti eszmék érdekében maradt-e, vagy pedig a meggazdagodás és misztikahajszolás eszközüvé vált. Báróczy jellemére rózsakeresztes volta döntőleg hatott. Amugy is jóra hajló egyénisége méginkább megváltozott, apostoli vonásokat öltött fel és élete végéig ugyanazon életideák törvényeinek hódolt. Kazinczy róla írt vallomása pedig még jobban megerősítik a kortársak itéletét. Báróczy egykori „testvére“ szerint soha nem látott életében hozzá hasonló nemeslelkű embert.

Sajnos Báróczynak a rózsakeresztes rendben történt felvételéről és ottani előrehaladásáról nagyon keveset tudunk. Itt is újból Kazinczy az, aki legtöbbet hagyott hátra róla az utókornak. A rózsakeresztesek közé rendszertint csak a szabadkőművesesség harmadik foka után vették fel az arra „érdemeseket“. „A harmadik lépcsőn kétfelé szakad a dolog, írja Kazinczy. Az egyik patikáruskodik mint Báróczy és I.ám. A másik azt, amit Spissich.“

De a felvétel még nem minden. Az új „lovagnak“ épuget eltitkolták a rend felsőbb fokainak „titkait“, mint a „profánoknak“. Hosszu és lelkiismeretes „inaszkodás“ kellett míg valaki e magasabb fokokba felvétetett.

*) Bécs. 1810.

A magyar állam nemzetiségi viszonyai különös tekintettel a kulturpolitikára*)

Az erdélyi román nép kulturális fejlődése független volt a román fejedelemségekben élő fajtestvérek kulturális fejlődésétől, habár volt köztük állandó kapcsolat. Inkább az erdélyi románok befolyásolták jó irányban az ő kulturájukat a régebbi időben, mert tudott dolog, hogy az első román iskolát Bucureștiben Gh. Lazar, erdélyi mérnök alapította 1817-ben az ottani görög és szláv iskolák mellett. A román országok kulturája nehezebben tudott fejlődni, mert rosszabb helyzetben voltak mint Erdély vagy Magyarország, mert akár a mai Oroszországon, akár a Balkánon át jöttek nyugat felé a népvándorlás hullámai, ők voltak az első ütköző pont és az örökös harc nem volt alkalmas a kultura fejlesztésére.

A román fejedelemségek egyesülése s főleg a királyság megalapítása után már gyakoroltak kulturális és politikai befolyást is az erdélyi románokra, mert ott rohamos fejlődésnek indult a kultura minden ága, amikor a fegyver zöreje szűnt. Különösen 1877 után.

Erdély lakosságára kulturtényezőként hatott már az 1250-ben megkezdett szász telepítés. A szász felpesek sokkal magasabb kulturát hoztak magukkal, mint amilyen akkor Erdélyben volt.

Kultur-tényező volt a protestantizmus terjedése, amelynek főszéke tudvalevőleg Erdélyben volt. És dacára annak, hogy a román nép nem tért át a protestáns hitre, nagy szorgalmat tett a román biblia és zsoltárfordításokkal és az iskolázatási rendeletekkel, amit később látni fogunk. Egy későbbi nagy kultur-tényező volt a románokra nézve az egyház elszakadása görög keleti és görög katolikusra. A Romával való egysülés után sok kiváló román tanult Romában és hazatérve nemcsak vallástudományt hozott magával, hanem más tudományt is és a nyugati országokban már megjelent szabadság, egyenlőség érzését és fizetést is.

Az 1848-iki idők előtt a kultura szinte kizárólag az egyházak útján terjedt és bizony a jobbágy sors útjában állott terjedésének. Nagy nemzetiségi harcok és nagy ellentétek nem voltak, mert akkor nem történt volna meg az, hogy Mátyás király 1475-ben Ștefan cel Mare Moldovai vajdának adományozza bárátságából Csicsó várát, a hozzátartozó 60 községgel, amelynek lakói mind románok voltak. E területen Vádon (Szamosrév) Ștefan cel Mare püspökséget alapít, amelynek temploma a ma is létező g. kath. templom. E püspökség körül

*) Argus. I. munkájához a Corpus Juris Hungarici és Rendeletek tárából merítette anyagát ezenkívül Ghibu professor egy könyvéből, amelyben a szerző a saját munkáját akarja feltüntetni. Én ő abban az időben az erdélyi görögkeleti egyházmege iskola-referense. Másik forrása a Brassói g. kel. gimnázium értesítője, amelynek ugyancsak az a célja, hogy az intézet munkáját kiemelje. Midőn nekem tették kötelességemmé e téma földolgozását, csak mikor benne voltam, láttam milyen óriási munka és talán egy jókora kötetet lehetne és kellene kidolgozni ahhoz, hogy objektív képet kapjunk. Én, mint idősebb és mint olyan, aki egyes dolgokat át is éltem, több szempontra voltam tekintettel. Kissé távolabb mentem; visszalapoztam a történclem lapjait, mert úgy hiszem a politika is a divatnak van kitéve, csak nem változik oly gyakran, mint más divat.

Munkámhoz főleg a következő forrásokat tanulmányoztam: Corpus Juris Hungarici, Romai katolikus státusi közlöny, Hunyad vármegye almanachja, a Brassói román kath. gimnázium értesítője 1870, Vargyasi F. A. brassói román kath. gimnázium története, T. Herman Monografie istorică. Adunarea convorbirilor comisarilor școlari 1864, Dr. Micu Starea învățământului în județul Hunedoara. Brothe (Berlin) Die Rumänische Frage in Siebenbürgen und Ungarn.

iskola alakul, amely háborgatás nélkül terjesztheti a kulturát román nyelven, az egyházban elkövetkezett szakadásig.

János Zsigmond 1567-ben érendeli, hogy az Isten szavát a román népnek saját nyelvén kell hirdetni. 1624-ben törvénybe iktatják, hogy jobbágy gyerekek is tanulhatnak, ha prédikátorok vagy tanítók akarnak lenni. És ezen rendelet után nagyon sok román jobbágy gyerek látogatja az iskolát.

A százok 1541-ben adták ki az első román katekizmust Nagyszebenben. Az erdélyi fejedelmek buzdították a román püspököket iskolák alapítására, hogy ezeknek révén a protestantizmust terjeszthessék. 1640-ben a magyar protestánsok is adnak ki egy román nyelvű katekizmust. I. Rákóczi György a román püspököket kötelezi ennek terjesztésére, de iskolák hiányában nem ment a dolog és ezt belátva, Gelei István superintendens esküvel kötelezi a román püspököket, román iskolák alapítására. Apaffi Mihály fejedelem az egyházi zsinaton keresztül adja a parancsot, hogy a papok kötelesek istentisztelet után a gyerekekkel iskolát tartani (a katekizmusból).

A protestáns hit nem vert ugyan gyökeret a román nép lelkében, de a sok parancsért, melyet ez idő alatt kiadtak iskolák alapítására, a román nép hálásan emlékszik vissza azon vezetőkre, akik a kulturát saját román nyelvén igyekezett terjeszteni, amint a fentebbiekből látható.

A XVII. században a török uralom alatt és majd a kurucz-labanc harcok alatt sok iskola pusztult el és a szép fejlődésnek indult kultúra ezen idő alatt szünetelt.

1762-ben Bukov generális megalapítja a második határőrezredet Naszódon és iskolákat alapít azzal a céllal, hogy majd legyen honnan altiszteket toborozni. 1771-ben a bécsi udvar rendeletet ad ki tanítóképzők alapítására. 1777-ben Mária Terézia kiadja a racionális educationist, amelyben elrendeli, hogy a földesurak és püspökök iskolákat tartsanak fenn minden helységben. E rendeletet az érdekeltek visszautasították azon megjegyzéssel, hogy nincs szükség tudós jobbágyra.

1781-ben II. József a türelmi rendelettel a görög keleti egyháznak megengedi, hogy minden faluban, ahol 100 család él, iskolát alapíthasson, hogy románok is lehessenek iparosok és magasabb iskolát látogathassanak. Ezen rendelet nyomán sok iskola nyílt Erdélyszerte, amelyek ha primitívek is voltak, mégis a kulturát terjesztették. 1808-ban rendeletet adnak ki, hogy a szülőket kötelezni kell, hogy gyerekeiket iskoláztassák. Báró Jósika János 1825-ben (11586 szám) elrendeli a főszigabiróknak, hogy a hanyag szülőket, akiknek gyerekei az iskolát nem látogatják, csukják be és alkalmazzanak testi fenytéseket.

Mindezideig sehol sem találunk olyan rendeleteket, amelynek célja a magyarosítás volna, inkább vallásterjesztés és hittérítési propagandát akartak szolgálni a fent említett rendeletek.

1842-ben mondja ki az erdélyi országgyűlés, hogy tanítást magyarosítani kell. Ez az időpont az, ahol Magyarországon a nemzetierzés ápolása és terjesztése miatt kezdetüket veszik az eddig nem ismert nemzeségi harcok.

1848-ban az erdélyi románok nem haladtak egy uton a magyarokkal. Br. Ságuna nagyszebeni érsek vezetése alatt ez év május 15-én a balázsfalvi gyűlésen kimondták, hogy támogatják a Habsburgokat és a magyarokkal egyenlő jogokat követelnek.

Az azután következő abszolútizmus alatt Erdélyben igen sok román iskola épült fel.

Az említett helyeken kívül sehol sem találtam a törvényekben semmi nemzetiségi vagy nyelvi vonatkozást, ami sérelmes lett volna. Ha voltak sérelmek, azok a jobbágyság és a nemesség közti ellentétekből származtak és vallási és nyelvkülömbőség nélkül érintette az egész erdélyi jobbágyságot.

Átolvastam az 1863—64-ik évben tartott összes görög keleti iskolaellenőrök által elmondott beszédeket, amelyeket Erdélyszerte tartott gyűléseken mondtak el. Sehol egyetlen helyen nem találtam egyetlen szót, ami panaszos volna az iskolatörvényekre. Mindenik és minden gyűlésen kizárólag kultur problémákkal foglalkoznak, sehol sem buzdítanak nemzeti érzésre, vagy a magyar nép elleni gyűlöletre.

A szabadságharc utáni időkben, az abszolutizmus alatt, a nemzeti eszmék léptek előtérbe, a rég letűnt vallási eszmék helyett és az azután megalkotott törvények, már a nemzeti bélyeget viselik magukon és nagyon sokszor meglátszik, hogy olyan emberek csinálták, akik a románokat és a többi nemzetiségeket nem ismerték. És minden akció reakciót szül és egymástól tanultuk mi ezen időtől fogva a nemzeti érzést és ápoltuk, de nem egymásnak hasznára.

Az első törvény az 1868 évi XXXVIII. t. c. a mely a kötelező népoktatást rendeli el. A magyar nyelv az elemi és polgári iskolákban nem szerepel, csupán a tanítóképzőben. (88-ik §) Panasz ezen közoktatásügy törvény ellen nem volt, csupán azt kifogásolták a románok, hogy az állam biztosította magának azt a jogot, hogy bárhol állami iskolát állíthasson fel.

Az 1868-ik IX-ik t. c. a gör. keleti egyház függetlenségét alapítják meg a szerb egyháztól és jóváhagyják Br. Saguna érsek által szerkesztett szervezeti szabályzatot (Statul organic), amely a gör. keleti egyháznak teljes autonómiát biztosít. Ezen autonomia és szabályzat nagy fontosságú volt az erdélyi románok kulturális és nemzeti fejlődésére. Saguna érsek a Pazmaneumban nevelkedett nagytudományú széleslátókörű szép lelki és testi tulajdonságokkal megáldott ember volt, akit a bécsi udvarban nagyon szívesen láttak.

Az 1868-iki XXXIX. t. c. elismeri a balázsfalvi g. kath. érsekséget, a lugosi és szamosújvári püspökségeket.

Ugy az eddig említett iskolai és egyházi törvények, mint az ugyanez évben hozott XLIV t. c. a nemzetiségi jogokról mind a Deák Ferenc és Eötvös József bölcs gondolkodását mutatja, akik az utóbbi törvénnyel azt célozták, hogy miután a magyar nemzet kibékült a királlyal, béküljön ki a nemzetiségekkel is és konstruktív munkát akartak a haza boldogítására. A nemzetiségi törvény sok szép és jó dolgot tartalmazott, de sajnos e törvénynek soha egyetlen betűje nem volt gyakorlathoz helyezve, dacára annak, hogy sohasem helyezték hatályon kívül. Ez a megszavazott szentesített és soha be nem vezetett nemzetiségi törvény volt az alapja a nemzetiségi civakodásnak az összeomlásig. E törvényben humanusan és bölcsen sok jogot biztosítottak a nemzetiségeknek, amihez törvény ők ragaszkodtak is, de elérni sohasem tudták.

Az 1879-ben a XVIII-ik t. c. elrendelik a magyar nyelvnek előadását az összes népiskolákban és a 2-ik § kimondja, hogy 1982-től nem nevezhető ki tanítónak az, aki a magyar nyelvet írásban és szóban nem bírja.

(Folytatása következik.)

BELFÖLDI SZABADKÖMÜVESSÉG

A M. L. N. R. conventje 1933. dec. 2 és 3-iki ülésén foglalkozott a sz. k. séget ért támadásokkal és határozatot hozott, amelyben leszögezi az elveket, melyek a támadásokat ellensúlyozni fogják.

Szövetségünk autonómiaja. A Romániai Nemzeti Nagypáholy Jánosrendi Symbolikus Páholyai Szövetségének és páholyainak munkásságáról az 1933—34 munkaévben közölt fiúkari jelentés szerint a M.: L.: N.: R.: és szövetségünk között történt megállapodás a következőket eredményezte:

A konvent egyhangulag elhatározta, hogy a M.: L.: N.: R.:-val 1930 februárjában kötött konvenciót felbontja és felhatalmazza Szövetségünk elnökét, L. Servatius h. nagymestert, kössön új megállapodást olyképen, hogy Szövetségünk a jövőben saját alkotmánya szerint függetlenül dolgozhassék. Hála a M.: L.: N.: R.: megértésének és Servatius elnök, h. nagymesternek a lépést teljes siker koronázza. A M.: L.: N.: R.: tudomásul vette az előbbi konvenció felmondását s az új megállapodás Szövetségünknek teljes autonómiát biztosít. E megállapodás szerint a M.: L.: N.: R.: Nagymestere egyúttal Nagymestere Szövetségünknek is, melynek élén különben saját Nagymestere áll. A közös Nagymester személyén kívül egy közös szerv van a M.: L.: N.: R.: és a F.: L.: R.: I.:-nak: egy 3—3 tagból álló permanens bizottság, mely a Nemzeti Nagypáhollyal a kapcsolatot fenntartani van hivatva. Egyébként Szövetségünknek külön alkotmánya és külön ügyrendje van a konvenció szerint. A közös Nagymestert egy közös konventen választják, melyen Szövetségünk delegáció utján képviselheti magát. E Konvent számol be a külügyi helyzetről és állapítja meg Szövetségünk hozzájárulását a fiúkarság költségeihez. Idegen főhatóságokkal és hatóságokkal szemben Szö-

vetségünket a közös Nagymester képviseli. — E konvenció alapján a 3-as bizottságba R. S., O. R. és Dr. A. B. tvv.: delegáltattak s az új alkotmány és ügyrend tervezetének elkészítésével pedig Dr. Sz. Zs. és Dr. F. A. tvv.: bízattak meg.

L. Servatius Nagymester tvv.:t, aki szövetségünk válságos idejében soha nem lankadó buzgalommal vezette Szövetségünk ügyeit, új, minden tvv.: meglepése szerinti konvenciót kötött és a sz. k. séget ért támadásokat férfias bátorsággal és méltósággal védte meg, majdnem minden páholy táblában üdvözölte, az Aurora □ pedig tb. tagjává választotta.

A szabadkőműves muzeum e munka évnek folyamán 43 darab leltári tárggyal gyarapodott s elérte az 560. leltári számot. Az új tárgyak között kevés ez évben az idegen, nem Árad kel.:-éről származó tárgy. Fellemlítendő Cs. L. tvv.: (Tárgu-Mureş kel.:) ajándéka: a jeruzsálemi „The temple of Salomon“ □ fakalapácsa. Az Unio □ régi bélyegző lenyomatokat adományozott, míg G. H. tvv.: Oradea kel.:-éről egy XVIII. sz.-i, szk.: tárgyú értékes rézmetszetet. Legyen szabad e helyen is felhívni a tvv.: figyelmét Szövetségünknek ez értékes alkotására, s kérni őket, hogy alkalomadtán ne feledkezzenek meg hozzájárulni e muzeum állományának gyarapításához.

Páholyaink és a viharos idők. Páholyaink is megérezték az idők viharos járását, sőt nagy fájdalommal kell feljegyeznünk, hogy a Traian □ Braşov kel.:-én „tagjainak részvétlensége miatt“ 1933. decemberi munkájában elaltatását kérte. Súlyos válságon ment át az Arbeii □ is, Bucureşti kel.:-én, melynek tagjai egy részben a külföldi szk.: ellenes hangulatot, illetve államhatalmi tiltalmat, magukra nézve külföldön is kötelezőnek tartottak. E súlyos válságban a Die Arbeit □ téllenségre volt kárhoz-

latva, úgy hogy érdemleges munkásságot ez évben nem fejtett ki. — Sulyos helyzetbe került a Bihar □ is Oradea kel.-én. A politikai események miatt elrendelt ostromállapot következtében s még inkább a helyi hatóságok rendelete miatt 1934. január óta a munkaév végéig nem dolgozhatott szentélyében.

A szövetségi páholyok taglétszáma. A főtitkári jelentés alapján szövetségünkhöz 8 aktív □ tartozik. A tvv.: száma páholyonkint a következő: *Zu den drei Säulen*: 50. — *Bihar*: 54. — *Unió*: 73. — *Concordia*: 107. — *Aurora*: 55. — *Pax*: 108. — *Die Arbeit*: 18. — *Bethlen Gábor*: 40. A szövetséghez tartozik: 505 tv.: A mult évhez képest az apadás 46.

Kulturmunka és jótékonyág

A *Zu den drei Säulen*, a *Bihar*, az *Aurora* és *Bethlen Gábor* □ mult évi kulturmunkája a következő volt:

Zu den drei Säulen □. A tvv.: a szk.: és profán élet kérdéseivel foglalkoztak. A következő előadások hangzottak el: 1. Politisches Referat. Dr. F. 2. Die Teilnahme der Loge in Angelegenheiten des öffentlichen Lebens. F. 3. Burschenschaft und Frm.:ei. (Servatius). 4. Geschichte der Frm.:ei, két előadásban. Dr. C. N. 5. Mittelmeerreise G. 6. Aus der Werkstatt des Arztes. Dr. M. 7. Eindrücke einer Deutschlandreise. Dr. R.

Bihar □. A páholy csak 1933. december végéig dolgozhatott. Addig a következő előadások hangzottak el: 1. Megnyitó főm.:i beszéd. Dr. M. S. 2. Az európai államok autarchikus törekvései. K. Gy. tv.:. 3. Az autarchia babonája. Dr. F. J. 4. Erdemes-e a filozófiával foglalkozni? (Két előadásban.) B. S. 5. A *Concordia* □ évi jelentése. Ismertette: H. Gy. tv.:. 6. A *Pax* □ évi jelentése. Ismertette: T. J. 7. A *Pax* □ tervezete a népbetegségek leküzdése érdekében. Ismertette: Dr. S. Gy.

Aurora □. 1. Quo vadimus? 2. Osztyáyharc és fajgyűlölet. 3. Fajok problémája. 4. A szk.: viselkedés. 5. Legenda Keresztelő Szt.-Jánosról. 6. Rotterdami Erasmus kulturtörténeti jelentősége. 7. Mozart szk.: operája. 8. Az Isola Bella című regény szk.: vonatkozásai. 9. Epizódok Lotharingiai Ferenc életéből. 10. Ady felvétele. 11. Eötvös Károly felvételi beszéde. 12. A nőknek szerepe a szk.:ségben. 13. A római kath. egyház harca a szk.:ség ellen. 14. Az Oblomovizmus. 15. Hogyan hódították meg a magyarok Hátsóindiót? 16. A hormonok fitokzatos működése.

Bethlen Gábor □. A szk.:ség megalkulásának története. Dr. C. B. 2. A 250 éves bacillus. Dr. M. I. 3. A német szellem beháboruja. Modern Eugenetika. Dr. H. Gy. 5. A tőke Babilontól Wallstreetig. (Három előadásban. R. K.) 6. A zsidókérdés. Sz. J. 7. A föld és a munka. Dr. Gy. J.

Az említett páholyok jótékonyági munkája és alkotásai igen rövid jelentések alapján a következők:

Zu den drei Säulen □. A páholy rendes évi karácsonyi segélyakciójára 10.000 leit fordított. Azonkívül még mintegy 3100 lej összeget fordított jótékonykodásra.

Bihar □. Nyári nyaraltatási akciót indított és részben profánok adományaiból is négy hétig 15-ös csoportokban hatvan gyermek nyaraltatásáról gondoskodott. E célra 20.644 leit fordított.

Aurora □. Tovább fejlesztette alapítását, a Könyvtáregyesületet, iskolás gyermekek ebédeltetési akcióját folytatta. Karácsonykor tűzfát osztott a szegényeknek.

Bethlen Gábor □. Iskolás gyermekeket segélyezett 5464 adag ebéddel, 17.800 adag (negyed liter) tejjel és kenyérral, 2 tanuló teljes ellátását fedezte, cipőket adott, összesen 54.000 lej értékben. Segélyt nyújtott egy tv.:-nek és két egyetemti hallgatónak 6600 lej értékben.

HIREK A NAGYVILÁGBÓL

Gyilkossági kísérlet a fasiszmus je-
gyében. Svájc-ból jelentik, hogy
március 8-án Denner fm.-t háza
előtt megtámadták, amidőn a páholyból
hazajövet autójából kiszállt. Egy másik
autóból öt ismeretlen egyén szállt ki és
sortűzet adtak feléje. Szerencsére azon-
ban egyetlen lövés sem talált. A tette-
seket azonnal letartóztatták. Vallatás alatt
kiderült róluk, hogy a Nemzeti Front
nevű svájci fasiszta egyesület tagjai. A
merénylöket átadták az ügyészségnek. A
gyilkossági kísérlet óriási felháborodást
keltett a lakosságban.

A Grande Loge Suisse naggyűlése.
A Grande Loge Suisse 82-ik évi gyű-
lését május 21—22-én tartotta. A gyű-
lés tekintettel arra a heves harcra, amely
a szabadkőművesség ellen folyik az or-
szágban rendkívül élénk volt.

Egy amerikai tv.-tapasztalatai Ang-
liában. Az American Co-Mason közli
egy amerikai tv.-londoni útleírását, aki
több londoni p. meglátogatása után ér-
dekes tapasztalatokról számol be. Leírja,
hogy a kisebb páholyok összejöveteleiket
rendszerint a nagy szállodák vagy ven-
déglok külön termeiben tartják azért,
hogy a „szertartásos munka után minél
gyorsabban jöjjen a bankett”. Sőt úgy
tűnt fel neki, hogy legtöbb tv.-nek egye-
nesen az ingyenség a legfőbb, be nem
vallott célja. A pp. munkáikat délután
fél ótkor kezdik, harkor már kezdődik a
bankett, amelyről a tt. legtöbbször csak
éjfélkor távoznak. A menü tizenkét fo-
gást tartalmaz, amelyhez zene és ének-
számok is járulnak. A pp. tagjait korpo-
ratív szellemben toborozzák. Így: vannak
ujságíró, orvos, katonatiszt, kereskedő
stb. páholyok. Valósággal céheket alkot-
nak. Az amerikai szabadkőművességben
ezzel szemben minden foglalkozás felta-
lálható.

Szabadkőműves kórház Angliában.
Múlt számunkban jeleztük, hogy az an-
gol királyi pár meglátogatta a szabadkő-
műves Nagypáholy londoni hatalmas székházát. Ezuttal egy szabadkőműves kór-
ház megnyitásáról van szó, amelynek
építési munkálatai a közeljövőben nyer-
nek befejezést. A „Freemasons Hospi-
tal and Nursing Home” előreláthatólag
nemcsak London, de egész Anglia egyik
legmodernebb kórháza lesz. Ebből az al-
kalomból nem lesz érdektelen a brit sza-
badkőművesek jótékonyági munkás-
ságára felhívni a figyelmet. Az angol
sajtó már a Nagypáholy új székházának
felavatásakor részletesen foglalkozott a
szövetség legutóbbi tevékeny „emberba-
ráti működésével és minden lap kiemelte
az uralkodóház rokonszenvét a szabad-
kőművesség iránt”. A Nagypáholy új
székházának megnyitásakor az uralkodó-
ház több tagja résztvevett az ünnepségeken
a connaughti herceg vezetésével, aki
a szövetség jelenlegi nagymestere. Az új
székház több mint egy millió fontba (500
millió lejbe) került és ma egyike London
legszebb épületeinek. A diszes székhá-
zat a világháboruban elesett tt. emlékére
„szabadkőműves békeemlék palotának”
keresztelték, mintegy jelképeül annak, hogy
a szövetség minden időkből a béke mű-
vén dolgozik. Ennek a béke és szeretet
gondolatnak újabb megnyilvánulása volt
1934 tavaszán a szabadkőművesek pénz-
én felépült hatalmas lánynevelő intézet
megnyitása, amelynek védnöki tisztségét
maga az angol királyné vállalta magára.
Ezzel párhuzamosan már évek óta folyt
a gyűjtés egy modern és nagyszabású
„szabadkőműves kórház” létesítése érde-
kében. A gyűjtés már kezdetben jelentős
eredménnyel zárult és a kórház építését
két évvel ezelőtt meg is lehetett kezdeni.
A csaknem 300 millió lejt kitevő össze-
gen rövidesen el is készült az a kórház,
amelynek berendezése a szakértő orvosok

véleménye szerint az angol közegészségügy büszkesége lesz. Közel kétezer beteg számára van férőhely és elsősorban a csecsemőkről és a serdülőkorban levő gyermekekről akar a kórház kitűnő vezetősége a szövetség meghagyása értelmében gondoskodni. Az épület maga szintén érdekes, mert első ízben egyesíti össze az angol fővárosban a legmodernebb építészeti elveit az egészségügy követelményeivel. A hatalmas kórházépületet több holdnyi park veszi körül és az épület helységei a legnagyobb kényelmet biztosítják a betegeknek. A szabadkőműves szövetség elgondolása szerint az angol fővárosnak ez az új kórháza hivatva lesz a „szegényeknek és betegeknek” régi vágyát teljesíteni és ezzel egy nagy lépéssel előre vinni Angliában a népességügyét. A közeli megnyitás elé nagy érdeklődéssel néznek nemcsak a szabadkőművesek, de az egész főváros és annak orvosai is, akik közül több százan fognak a megnyitó ünnepségen résztvenni. Az uralkodóház ugyancsak bejelentette képviselőit valamelyik tagja által, de a lapok egy része azt hiszi, hogy maga a király is eljön az ünnepségre, hogy ezzel megerősítse a szövetség humanista tevékenysége iránt érzett eddigi rokonszenvét.

Amerika

A New York Herald Tribune május 4-i számában cikket közöl, mely szerint a New-Yorki n. p. gyűlése egyhangúlag az antisemitizmus ellen foglal állást.

A New-Yorki n. p. könyvtára állandó gyarapodást mutat. A nemrégiben még 14.000 kötetet számláló könyvtár könyveinek száma már túlhaladja a 20.000-es számot.

Franklin D. Roosevelt a 14-ik sz. k. köztársasági elnök.

Elődei közül szks-ek voltak: George Washington, Thomas Jefferson, James Madison, James Monroe, Andrew Jackson, James Polk, James Buchanan, Andrew Johnson, James A.

Garfield, William Mc Kinley, Theodor Roosevelt, William H. Taft és Warren G. Harding.

Roosevelt köztársasági elnök 1911 XI. 28. óta sz. k.: A skót rítusban a 32-ik fokot érte el.

Sz. k.: adomány

Thomas H. Costello, Chicago a sz. k.: láncnak hagyományozott 15.000 dollárt, abból a célból, hogy ebből az összegből Illinois államban egy szabadkőműves otthon és árvaházat építsenek.

Ausztria

Az osztrák n. p.: ismét megkezdte munkáját.

Hollandia

Egy klerikális napilap követelte, hogy az állami tisztviselőknek tiltsák be a szkves pp.: való működését. A liberális sajtóban ez a terv élénk ellenzésre talált, s ezzel ez a támadás meghiúsult.

Chile

Egységes szertartás

A chillei n. p. álláspontját az egységes szertartás érdekében azzal indokolja: hogy a sz. k.:ség a világot körülövező intézmény és a tagjai a világ összes részeiben szét vannak szórva, minden országban laknak, minden fajhoz tartoznak, különböző nyelveket beszélnek, a legkülönbözőbb szokásaik vannak és a legkülönbözőbb vallási, politikai ideálokat vallják magukénak. Hogy a gondolkozásukat egyesítsék, dacára az egységes nyelv lehetlenségének, szükségesnek és hathatósan tartják, hogy egy ceremónia, egy rituálé létezzék, mely mindig egy teljesen érthető és mindenki számára hozzáférhető. Azok a ft., akik idegen pp.-t és országokat látogatnak értékelni tudják a rítusok egységességét.

Mexikó

Köztudomásu a mekszikói pp. klerikalizmus elleni küzdelme. Ezért érdekes

a „Gran Logia del Pacifico“ álláspontja a vallásosság és a szabadkőműves-ség kérdésében:

A sz. k.-ség tulajdonképeni alapja a hűségen épül fel, lelkiismeretes hitében egy magasabb lény létezésének, melyet mi a V. E. N. E. M. néven elismerünk.

Ezen hit és ezen cím erejének alapján minden szabadkőművés kötelezve van az erkölcsi törvénynek engedelmeskedni és ha ő a kir. művészetet jól ér-

telmezi úgy nem lehet atheista vagy hitetlen szabadgondolkodó.

Az összes szk. k.-nek, kivétel nélkül kötelező vallása, jó embernek lenni, őszinte és becsületes embernek, bármilyen meggyőződést választanak maguknak, ebből következik, hogy a sz. k.-ség egyedüli lehető középpontja a jó emberek egyesülésének, melyek ezen vonás nélkül nem egyesülhettek volna egy családi körben.

Mulatságos jegyzetek a szabadkőműves-ség elleni frontról

A „Der Deutsche“ című lap szenzációs hírt közöl, amely szerint Vichy-ben nemzetközi szabadkőműves vezetők gyűltek össze, hogy egy Hitler elleni összeesküvést szervezzenek. Ebben az összeesküvésben részt vett volna titokban Litvinov, Trockij, Roosevelttel bizalmas kiküldöttje és egy főnök nagykövet, (akinek a nevét nem sikerült pontosan megállapítani). A gyűlés elnöke André Tardieu a Stavisky ügyben kompromittált francia miniszter volt.

*

A *Service Mondial* közli, hogy sikerült felfedeznie a háború igazi előkészítőit. 1910. aug. 28 és szept. közötti időben ugyanis Koppenhága egyik páholyában nemzetközi szabadkőműves összejövetel volt, ahol résztvettek: Mac Donald, Karl Liebknecht, Fridrich Ebert, Rosa Luxemburg, Philip Seidemann, Vibault, Vanderveelde, Vladimir Lenin, Gullianov, Laib, Trockij—Bronstein, Hjalmar Brantig és Staunig. A véletlennek érdekes talákozása, — írja a lap — hogy némsokára mindezek a férfiak országaikban felülkerekedtek és így a világ hatalmat a kezükbe vették.

*

A *Corriere di Napoli* szerint a Grand Orient kebelén belül dolgozik egy bizott-

ság, amelynek a célja az európai dinasztiák kipusztítása.

*

A *La Union* c. spanyol lap közli, hogy Torres francia képviselőt a szkveség megbizta, hogy a műhelyekben szovjetbarát propagandát üzzön és előadásaiiban főként azt emelje ki, hogy Oroszországnak és a szabadkőművességnek legnagyobb ellensége a katolikus egyház. Hátterbe kell tehát szoritani minden nézeteltérést s a világ két legnagyobb okkult hatalmának össze kell fogni.

*

A *Le démocrate Savoyard* közli, hogy Prince eltűnése sokban emlékeztet bizonyos szabadkőműves szertartásokra.

*

A nemzeti szociálisták hivatalos lapja közli az álláspontját, mely szerint a N. S. D. A. P. a sz. k. k.-sel kapcsolatban arra a meggyőződésre jutott, hogy a sz. k. k. szavaiban épenugy nem lehet bizni, mint a zsidókéban, mert mindketten szavaiknak más jelentést adnak, mint ahogy az a német nyelvhasználatban szokásos. Éppen ezért, mindenki aki éveken keresztül a sz. k. k. cselekedeteit elviselte, vagy maga is magasabb sz. k. fokkal bírt, az N. S. D. A. P. céljának harcában alkalmatlanná vált.